

Spominska razstava

1. december 2016 – 20. januar 2017

Slovenski etnografski muzej

Dr. NIKO ZUPANČIČ svetovljan iz Gribelj

(Griblje, 1. 12. 1876 – Ljubljana, 11. 9. 1961)

Ob 140. obletnici rojstva ustanovitelja
Slovenskega etnografskega muzeja

Dr. Niko Zupanič v času terenskega dela,
Beograjska trdnjava, Dolnji grad, 1913.
(Slovenski etnografski muzej)

Dr. Nika Zupaniča, znanstvenika, muzealca, politika in rodoljuba, »očeta« današnjega Slovenskega etnografskega muzeja in današnjega Oddelka za etnologijo in kulturno antropologijo Filozofske fakultete Univerze v

Ljubljani, je vodila življenjska pot na prelomu iz 19. v 20. stoletje iz rodnih Gričelj v Beli krajini najprej na šolanje v Novo mesto in dalje na študij zgodovine, arheologije in geografije na Dunaj. Leta 1903 je doktoriral z razpravo *Die Ankunft der Slowenen in Süden (Pribod Slovenov na jug)* in se odpravil še na študij antropologije v München, Zürich in Basel. Zaradi svojih političnih in znanstvenih nazorov je zapustil tedanjo domovino Avstro-Ogrsko in se preselil v Kraljevino Srbijo, kjer je bil od leta 1907 do 1921 zaposlen kot kustos najprej v Narodnem in kasneje v Etnografskem muzeju v Beogradu. Njegova znanstvena in muzejska pot se je močno prepletala s političnim delovanjem. Slednje ga je v času prve svetovne vojne kot člana Jugoslovanskega odbora pripeljalo preko Londona do ZDA, po vojni pa na pariško mirovno konferenco. Zupaničevo življenje in delo je še nekaj let potekalo med Ljubljano in Beogradom ter med znanostjo in politiko. Splet srečnih pa tudi nenaklonjenih okoliščin ter strokovne in politične zveze so mu leta 1921 pomagale v Ljubljani ustanoviti Etnografski inštitut, ki je leta 1923 prerastel v Kraljevi etnografski muzej, kasneje Etnografski muzej in danes Slovenski etnografski muzej. Do leta 1940 je bil njegov ravnatelj in urednik revije *Etnolog*, ki jo je začel izdajati leta 1926. Leta 1940 je bil imenovan za prvega profesorja za splošno in narodno etnologijo na ljubljanski univerzi, kjer je predaval vse do leta 1957.

Etnolog, zgodovinar, fizični antropolog in paleoetnolog dr. Niko Zupanič je s svojimi številnimi objavami domačo in tujo strokovno javnost seznanjal predvsem z etnično zgodovino ter etnološkimi in fizično antropološkimi značilnostmi narodov in ljudstev, živčih na južnem Balkanu in v njegovi rodni Beli krajini. Tako na znanstvenem kot na političnem področju se je zavzemal za slovansko vzajemnost in jugoslovanski unitarizem, zato je bil hkrati priljubljen, veljal pa je tudi za sporno in celo politično preganjano osebnost. O življenju in delu Nika Zupaniča je bilo veliko objavljenega, nazadnje ob 130. obletnici njegovega rojstva, ko je Oddelek za etnologijo in kulturno antropologijo Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani izdal zbornik z naslovom *Niko Zupanič, njegovo delo, čas in prostor*.

Razstava ob 140. obletnici rojstva dr. Nika Zupaniča nas vodi do nekaterih krajev in ljudi, ki so ga zaznamovali kot raziskovalca, muzealca, politika in človeka.

Separatni odtisi prispevkov dr. Nika Zupaniča, objavljeni v domačih in številnih tujih publikacijah, uradni dokumenti in osebni predmeti Nika Zupaniča nas vodijo od rojstnih Gribelj preko Ljubljane na Dunaj, v Beograd, Zagreb, Atene, Rim, Pariz, London, Bruselj, Prago, Berlin, New York, Cleveland, Sofijo, Bukarešto, ... in spet nazaj v rodno Belo krajino. V svojem življenju je imel Zupanič stike s številnimi znanstveniki, politiki in umetniki. Zato lahko na sprehodu po razstavi srečamo Otona Župančiča, Josipa Stritarja, Jovana Cvijića, Mihajla Pupina, Nikolo Pašića, Bogumila Vošnjaka, Tomáša Masaryka, ... in tudi prebivalce Žumberka, Bele krajine, Kosova, Hrvate v Grčiji, bolgarske in turške vojne ujetnike in druge, ki jih je dr. Niko Zupanič preučeval in fotografiral na svojih terenskih raziskavah.

DONACIJA

separatni odtisi objav dr. Nika Zupaniča

1902–1936: Ljubljana, Dunaj, Beograd, Braunschweig, Krf, Pariz, Osijek, Zagreb, Praga, Liège, Rim ...

Separatni odtisi objav dr. Nika Zupaniča, ki jih je njegova vnukinja Nika Pažon podarila Slovenskemu etnografskemu muzeju leta 2016. (Slovenski etnografski muzej)

Dr. Niko Zupanič s hčerko Veroniko
v Podzemlju, 1927. (Narodna in
univerzitetna knjižnica, Ljubljana)

ZASEBNO
sin, brat, dijak, študent,
prijatelj, mož, oče, rojak

1876–1961: Griblje, Novo mesto, Dunaj,
Ljubljana, Podzemelj ...

Fotografija, posneta na dan imenovanja dr. Nika Zupaniča za častnega občana občine Adlešiči, 26. 7. 1931. (Zasebna last)

AD HONOREM
dopisni član, častni član, častni občan, nagrajenec

1920–1996: Pariz, Washington, Adlešiči, Beograd, Sofija, Metlika, Novo mesto ...

Dr. Niko Zupanič kot kustos v Etnografskem muzeju v Beogradu, junij 1921. (Etnografski muzej Beograd)

MUZEJ kustos, ravnatelj, urednik

1907–1921: Narodni muzej,
Beograd in Etnografski muzej,
Beograd

1921–1940: Etnografski muzej,
Ljubljana

UNIVERZA profesor

1940–1957: Univerza
v Ljubljani

Profesor dr. Niko Zupanič zadnjič med študenti v seminarju za etnologijo na ljubljanski univerzi, 1957. (Oddelek za etnologijo in kulturno antropologijo, Filozofska fakulteta, Univerza v Ljubljani)

Dr. Niko Zupanič s svojimi turškimi poverjeniki in prevajalci
v Beograjski trdnjavi, 1913. (Slovenski etnografski muzej)

ZNANSTVENO DELO terenski raziskovalec in fotograf, pisec

1908–1936: Bela krajina, Žumberak, Beograd,
Kosovo, Atika ...

udeleženeec mednarodnih kongresov

1925–1961:
Praga, Atene, Berlin,
Bukarešta, Sofija,
Rim, Carigrad,
Ohrid ...

Dr. Niko Zupanič pred Humboldtovo univerzo v Berlinu kot udeleženeec svetovnega demografskega kongresa
v Berlinu, avgust 1935. (Belokranjski muzej)

Dr. Niko Zupanić (stoji prvi na levi v drugi vrsti) kot član Jugoslovanskega odbora v Londonu, 1915-1918. (Belokranjski muzej)

Jugoslovenski Odbor u Londonu (god. 1915.-18.)

Dr. Niko Zupanić (Kranjska) Ćiro Kamenarović (Trst) Dr. Mirko Sranić (Bosna) Dr. Nikola Stojanović (Bosna) Dr. Franko Radočajak (Zagreb) Jovo Baramin (Zagreb) Frano Supilo (Rijeka) Dr. Dušan Vasiljević (Hrasko) Dr. Julije Gazzari (Sibenik) Dr. Pavle Popović (Beograd) Dr. Ivo De Giuli (Dubrovnik) Dr. Bogomir Vojnovak (Zagreb) Dr. Rade Trumbić (Split) Dr. Hinko Hinković (Zagreb) Ivan Meštrović (Dalmacija) Dr. Jovio Jedlovski (Zagreb)

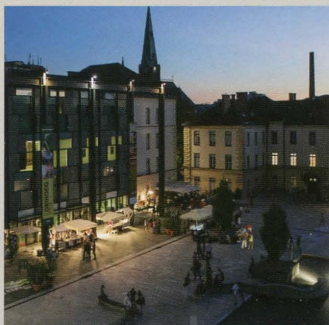
ir g. Marijana Cvitanica, Split, 1921

POLITIKA

rodoljub, agitator, kartograf, publicist, minister

1901-1925: Dunaj, Beograd, London, Cleveland, Pariz, Ljubljana ...

SLOVENSKI ETNOGRAFSKI MUZEJ

Slovenski etnografski muzej

Metelkova 2, 1000 Ljubljana

Slovenija /Slovenia

T: +386 1 300 87 00

E: etnomuz@etno-muzej.si

www.etno-muzej.si

Upravna hiša: ponedeljek – petek 8.00 - 18.00

Dr. Niko Zupanič, svetovljan iz Gribelj,
spominska razstava ob 140. obletnici rojstva

Avtorica razstave: Mojca Račič

Razstavljeno gradivo je iz zbirke Slovenskega etnografskega muzeja, Narodnega muzeja Slovenije, Belokranjskega muzeja, Oddelka za etnologijo in kulturno antropologijo Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani, Oddelka za zgodovino Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani, Oddelka za geografijo Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani, Narodne in univerzitetne knjižnice, Mestne knjižnice Ljubljana – Slovanske knjižnice, Centralne pravosodne knjižnice ter iz zasebnih zbirk dr. Veronike Kralj Igljč in Borisa Grabtrjana.

Izdal in založil: Slovenski etnografski muzej, zanj Tanja Roženberger; besedilo: Mojca Račič; jezikovni pregled: Vilma Kavšček; oblikovanje: Mojca Turk; tisk: Medium, Žirovnica; Ljubljana, 2016.